

Warszawa, 8 lipca 2016 r.

Wnioskodawca:

**Związek Importerów i Producentów Sprzętu
Elektrycznego i Elektronicznego Branży
RTV i IT - ZIPSEE „Cyfrowa Polska”**
ul. Ogrodowa 58, 00-876 Warszawa

Do:

Szanowny Pan
Mateusz Morawiecki
Wicepremier, Minister Rozwoju
Pl. Trzech Krzyży 3/5
00-507 Warszawa

**WNIOSEK O PODJĘCIE INICJATYWY LEGISLACYJNEJ MAJĄCEJ NA CELU ZMIANĘ USTAWY Z DNIA
4 LUTEGO 1994 ROKU O PRAWIE AUTORSKIM I PRAWACH POKREWNYCH**

Działając w imieniu Związku Importerów i Producentów Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego Branży RTV i IT - ZIPSEE "Cyfrowa Polska" (dalej "**ZIPSEE Cyfrowa Polska**") niniejszym na podstawie art. 241 k.p.a wnoszę o podjęcie przez Radę Ministrów inicjatywy ustawodawczej zmierzającej do zmiany ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej "**Ustawa**") oraz aktów wykonawczych poprzez:

- 1) określenie 5-letniego terminu przedawnienia roszczeń organizacji zbiorowego zarządzania (dalej "**OZZ**") należnych od producentów i importerów urządzeń wskazanych w art. 20 ust. 1 Ustawy;
- 2) uszczegółowienie w Ustawie katalogu urządzeń, od których pobierana jest opłata na podstawie art. 20 ust. 1 Ustawy.

Związek Importerów i Producentów Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego Branży RTV i IT - ZIPSEE "Cyfrowa Polska"

www.zipsee.pl

ZIPSEE "Cyfrowa Polska"
Centrum Biznesowe Ogrodowa 58
ul. Ogrodowa 58
00-876 Warszawa

Tel. +48 (22) 666 22 46
Fax: +48 (22) 666 22 47
biuro@zipsee.pl

KRS: 0000250359
NIP: 522-280-25-18
REGON 140463214

UZASADNIENIE

1. Określenie problemu stanowiącego podstawę wniosku

- 1.1. ZIPSEE Cyfrowa Polska jest organizacją zrzeszającą importerów i producentów sprzętu elektrycznego i elektronicznego na terenie Polski. Celem działania ZIPSEE Cyfrowa Polska jest m.in. reprezentacja swoich członków przed organami administracji publicznej.
- 1.2. Jednym z problemów, z którymi spotykają się działający na terenie Polski importerzy i producenci sprzętu elektrycznego i elektronicznego jest kwestia tzw. opłat reprograficznych pobieranych od producentów i importerów urządzeń określonych w art. 20 ust. 1 Ustawy. Systemy poboru opłat funkcjonujący na podstawie obecnej regulacji jest systemem nieprzejrzystym, generującym po stronie przedsiębiorców niczym nieuzasadnione koszty, a także powodującym zwiększone koszty zakupu sprzętu elektrycznego i elektronicznego przez przedsiębiorców i organy administracji publicznej.
- 1.3. Przyczyną powstania problemów związanych z pobieraniem opłat reprograficznych na podstawie art. 20 Ustawy jest:
 - 1) brak określenia terminu przedawnienia roszczeń OZZ w stosunku do producentów i importerów urządzeń reprograficznych, co powoduje zastosowanie w stosunku do tych roszczeń 10-letniego terminu przedawnienia;
 - 2) brak określenia zamkniętego katalogu urządzeń, od których pobierana jest opłata reprograficzna, co powoduje nieuprawnione rozszerzenie zakresu poboru opłaty reprograficznej.
- 1.4. W dalszej części niniejszego wniosku omówione zostaną powyższe problemy. Dla nakreślenia tła regulacyjnego związanego z poborem opłat reprograficznych, przedstawione zostaną również obecnie obowiązujące przepisy prawa dotyczące poboru opłat reprograficznych.

2. System poboru opłat reprograficznych w Polsce

- 2.1. System poboru opłat reprograficznych w Polsce funkcjonuje przede wszystkim na podstawie art. 20 Ustawy. Celem wprowadzenia systemu poboru opłat reprograficznych jest zrekompensowanie podmiotom uprawnionym praw autorskich i praw pokrewnych strat powstałych na skutek dozwolonego użytku osobistego. Rekompensata oparta jest na obciążeniu opłatami czystych nośników i urządzeń reprograficznych, które mogą być używane przez użytkowników prywatnych do kopiowania utworów w ramach dozwolonego użytku.
- 2.2. Dłużnikami opłat reprograficznych są producenci i importerzy urządzeń reprograficznych przewidzianych w art. 20 ust. 1 pkt 1) i 2) Ustawy, a także producenci i importerzy czystych nośników zgodnie z art. 20 ust. 1 pkt 3) Ustawy. Wierzycielami opłat reprograficznych są OZZ, które po dokonaniu inkasa opłat przekazują je na rzecz podmiotów uprawnionych zgodnie z ust. 2, 3 i 4 art. 20 Ustawy.
- 2.3. Szczegółowe kwestie związane z poborem opłat przewidziane są w Rozporządzeniu Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 roku w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów (dalej "**Rozporządzenie**"). Zgodnie z § 1 Rozporządzenia określa ono (1) kategorie urządzeń i czystych nośników służących do utrwalania utworów w zakresie własnego użytku osobistego. (2) wysokość, sposób pobierania i podziału opłat od urządzeń i nośników

Związek Importerów i Producentów Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego Branży RTV i IT - ZIPSEE "Cyfrowa Polska"

www.zipsee.pl

ZIPSEE "Cyfrowa Polska"

Centrum Biznesowe Ogrodowa 58
ul. Ogrodowa 58
00-876 Warszawa

Tel. +48 (22) 666 22 46

Fax: +48 (22) 666 22 47

biuro@zipsee.pl

KRS: 0000250359

NIP: 522-280-25-18

REGON 140463214

przewidzianych w Rozporządzeniu oraz (3) organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi uprawnione do pobierania opłat od urządzeń i nośników przewidzianych w Rozporządzeniu.

- 2.4. Obowiązujący w Polsce system opłat reprograficznych powinien być również zgodny z dyrektywą 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 roku w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich (dalej "**Dyrektywa**"). Zgodnie z art. 5 ust. 2 lit b) państwa członkowskie UE mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania w odniesieniu do zwielokrotniania na dowolnym nośnikach przez osobę fizyczną do prywatnego użytku i do celów ani bezpośrednio, ani pośrednio handlowych, pod warunkiem, że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę, uwzględniającą zastosowanie lub niezastosowanie środków technologicznych określonych w art. 6 Dyrektywy, w odniesieniu do danych lub przedmiotów objętych ochroną.
- 2.5. Specyfiką obrotu sprzętu elektrycznego i elektronicznego jest niska marżowość. Podmioty działające na tym rynku muszą stawić czoła ogromnej konkurencji, nie tylko europejskiej, ale również i chińskiej. Większość konsumentów kupując sprzęt elektryczny i elektroniczny kieruje się przede wszystkim ceną. W takich warunkach, każdy dodatkowy koszt zwiększający obciążenie dla działalności gospodarczej może decydować o istnieniu lub nieistnieniu przedsiębiorstwa.
- 2.6. Niekorzystnie na obrót sprzętem elektrycznym i elektronicznym wpływa fakt, że obowiązująca regulacja nie przesądza, czy opłatę reprograficzną nalicza się od wartości netto czy też od wartości brutto urządzenia reprograficznego. Na podstawie Rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 5 grudnia 1995 roku w sprawie wysokości, szczegółowych zasad pobierania i odprowadzania opłat od czystych nośników i urządzeń służących do utrwalania utworów dla własnego użytku osobistego oraz wskazania organizacji zbiorowego zarządzania właściwych do ich pobierania, opłata była pobierana od ceny netto urządzenia reprograficznego (por. § 2 omawianego tu rozporządzenia). Rozporządzenie to utraciło moc w 2003 roku, zatem od tej daty brak jest pewności co do sposobu obliczania opłat reprograficznych, ponieważ obecnie obowiązujące przepisy nie zawierają podobnej regulacji jak przywołane tu rozporządzenie z 1995 roku. Przyjęcie, że opłata reprograficzna pobierana jest od ceny brutto urządzenia reprograficznego prowadzi do swoistego "podwójnego opodatkowania", a tym samym do dalszego, niczym nieuzasadnionego wzrostu cen dla konsumentów. Kwestia określenia podstawy opłaty reprograficznej powinna być również przedmiotem interwencji legislacyjnej.
- 2.7. Obecnie istniejący system poboru opłat reprograficznych stanowi zatem dodatkowe utrudnienie dla przedsiębiorców, ponieważ ci nie mogą racjonalnie przewidzieć poziomu kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. Jak zostanie to opisane niżej, przedsiębiorcom zagraża ciągle zwiększający się zakres czasowy i przedmiotowy roszczeń OZZ. Nie sposób jest racjonalnie planować rozwoju przedsiębiorstwa i myśleć o rozszerzeniu jego działalności, skoro każde zwiększenie rozmiaru przedsiębiorstwa naraża je na trudne do zweryfikowania roszczenia OZZ.

3. Konieczność uregulowania terminu przedawnienia roszczenia o zapłatę opłat reprograficznych

- 3.1. Ustawa nie określa terminu przedawnienia roszczeń OZZ w stosunku do podmiotów zobowiązanych do zapłaty opłat reprograficznych. Kwestia ta pozostaje zatem przedmiotem regulacji ogólnych przepisów prawa cywilnego.

- 3.2. Sądy powszechne przyjęły, że termin przedawnienia roszczenia o zapłatę opłat reprograficznych wynosi 10 lat na podstawie art. 118 k.c.¹.
- 3.3. OZZ, korzystając z przychylnej postawy sądów powszechnych, wszczynają sprawy sądowe przeciwko podmiotom zobowiązanym do zapłaty opłat reprograficznych obejmujące swoim zakresem roszczenia za 10 lat wstecz od daty wniesienia pozwu. Nawet w przypadku, gdy podmiot zobowiązany do uiszczania opłaty reprograficznej uiszczał terminowo tę opłatę terminowo, narażony jest on na pozew ze strony OZZ dotyczący rzekomej dopłaty z tytułu braku uiszczenia całości środków na podstawie art. 20 Ustawy.
- 3.4. Podmioty gospodarcze, nawet te uiszczające terminowo opłaty reprograficzne, obciążone są ryzykiem powództwa obejmującego zdarzenia gospodarcze, które zaistniały do 10 lat wstecz. Należy przy tym zauważyć, że zgodnie z art. 74 ust. 1 pkt 1) ustawy z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości księgi rachunkowe przechowywane są przez okres 5 lat. Oznacza to, że podmioty zobowiązane do zapłaty opłat reprograficznej nie dysponują często żadną dokumentacją, poza rocznymi sprawozdaniami finansowymi, która pozwalałaby na weryfikację roszczenia OZZ złożonego w pozwie. Prowadzi to do sytuacji, w której sąd rozpatrujący spór dotyczący zapłat opłat reprograficznych, nie mając dostępu do dokumentacji księgowej pozwanego podmiotu gospodarczego, opiera swoje rozstrzygnięcie na szacunkach dotyczących poziomu sprzedaży urzędzeń za okresy, dla których przechowywana jest jeszcze dokumentacja księgowa. Taka praktyka sądów prowadzi do nieuprawnionego zawyżenia wysokości opłat reprograficznych zasądzanych na rzecz OZZ, ponieważ szacunek sądów opiera się najczęściej na dokumentach księgowych dotyczących ostatnich 5 lat, w których obroty pozwanych firm były wyższe niż w pierwszych 5 latach objętych pozwem.
- 3.5. OZZ są podmiotami, których statutowym celem jest m.in. pobieranie opłat reprograficznych. W związku z profilem, a także rozmiarem swojej działalności OZZ dysponują wiedzą i praktyką dotyczącą sporów na tle opłat reprograficznych. Jednocześnie, podmioty pozywane przez OZZ nie dysponują biegłością (a także środkami budżetowymi na poziomie budżetów OZZ) w zakresie sporów dotyczących prawa autorskiego.
- 3.6. OZZ, mając zatem niezbędną wiedzę dotyczącą sporów prawnoautorskich, a także będąc świadome długiego, bo 10-letniego terminu przedawnienia, czekają z wytoczeniem powództwa do ostatniej możliwej chwili. Dzięki temu spór o zapłatę opłat reprograficznych oparty jest jedynie na szacunkach co jest niewątpliwie korzystne dla OZZ, ponieważ praktycznie uniemożliwia pozwanemu podmiotowi obronę za pomocą dokumentów księgowych.
- 3.7. Skrócenie okresu przedawnienia do 5 lat roszczenia wynikającego z art. 20 Ustawy wpłynęłoby korzystnie na pewność obrotu prawnego, a jednocześnie nie naruszałoby praw twórców zrzeszonych w OZZ. OZZ posiadają bowiem zasoby, które pozwolą im chronić prawa twórców także w przypadku krótszego terminu przedawnienia. Przypomnieć przy tym należy, że roszczenia wynikające z działalności gospodarczej przedawniają się z upływem 3 lat (art. 118 k.c.), zatem nawet w przypadku przyjęcia propozycji ZIPSEE Cyfrowa Polska, OZZ wciąż byłyby uprzywilejowane w stosunku do powszechnego obrotu gospodarczego.

¹ Por. zwłaszcza wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie, I ACa 1081/15, Portal Orzeczeń Sądu Apelacyjnego w Krakowie, por. również wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, I ACa 1516/13, LEX nr 1504522 oraz wyrok Sądu Najwyższego wydany w sprawie I CSK 633/10 w dniu 11 sierpnia 2011 roku, sygn. akt I CSK 633/10. LEX nr 1119398.

3.8. Ufam, że Rada Ministrów, mając na względzie dobro polskich przedsiębiorców, przyjmie rozwiązania zwiększające poziom pewności prawnej, a tym samym upraszczające prowadzenie działalności gospodarczej.

4. Konieczność uszczegółowienia w Ustawie katalogu urządzeń od których pobierane są opłaty reprograficzne

4.1. Kolejnym problemem, który wymaga pilnego rozwiązania jest ustalenie katalogu urządzeń, od którego pobierana są opłaty reprograficzne.

4.2. W obecnie obowiązującym stanie prawnym katalog urządzeń od których pobierana jest opłata reprograficzna zawarty jest w załącznikach nr 1-3 do Rozporządzenia. Brak jest natomiast w Ustawie szczegółowego katalogu urządzeń, od których pobierana jest opłata reprograficzna.

4.3. Wydaje się, że technika legislacyjna polegająca na delegacji szczegółowych regulacji do aktu podstawowego stanowi dobrą praktykę legislacyjną pozwalającą na zachowanie zwięzłości Ustawy. OZZ wykorzystują jednak fakt, że katalog urządzeń określonych w art. 20 ust. 1 Ustawy jest katalogiem otwartym i ignorują katalog urządzeń reprograficznych przewidziany w Rozporządzeniu. Jak twierdzą bowiem OZZ, akt niższego rzędu (Rozporządzenie) nie może wyznaczać zakresu zastosowania aktu wyższego rzędu (Ustawy).

4.4. W ostatnim czasie przedsiębiorcy zrzeszeni w ZIPSEE Cyfrowa Polska pozywani są przez OZZ z tytułu rzekomej niedopłaty opłat reprograficznych. Podstawą takich pozwów jest fakt, że przedsiębiorcy ci uiszczają opłaty od urządzeń ujętych w katalogu znajdującym się w Rozporządzeniu, a nie od całości urządzeń określonych w art. 20 ust. 1 Ustawy. Opis urządzeń reprograficznych zawarty w art. 20 ust. 1 Ustawy jest bardzo ogólny, w związku z czym OZZ interpretują ten przepis w ten sposób, że obejmuje on wszelkie urządzenia (oraz ich części składowe), za pomocą których można zwielokrotnić utwory będące przedmiotem praw autorskich. Prowadzi to do absurdalnych wniosków - OZZ domagają się zapłaty m.in. od elementów płyt głównych komputera, czy też kabli zasilających.

4.5. Brak szczegółowego katalogu urządzeń reprograficznych prowadzi zatem do nadużyć ze strony OZZ, które mogą pozywać (i według wiedzy ZIPSEE Cyfrowa Polska pozywają) każdy podmiot, który zajmuje się obrotem częściami elektronicznymi.

4.6. Uszczegółowienie katalogu urządzeń, od których pobierana jest opłata reprograficzna wynika również z prawa europejskiego. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 21 października 2010 roku² stwierdził, że system pobierania opłat reprograficznych musi, w celu zapewnienia zgodności z Dyrektywą, odnosić się wyłącznie do sprzętu przeznaczonego do sporządzania kopii na prywatny użytek przez osoby fizyczne, a tym samym sprzęt przeznaczony do obrotu profesjonalnego (B2B) nie może podlegać opłacie reprograficznej.

4.7. Brak rozróżnienia zarówno w Ustawie, jak i w Rozporządzeniu pomiędzy obrotem prywatnym a biznesowym powoduje, że OZZ pobierają bezpodstawnie opłatę od całości obrotu sprzętem elektrycznym i elektronicznym w Polsce. Nawet komputery czy drukarki używane w Ministerstwie Rozwoju (a także w innych instytucjach publicznych) objęte są opłatą reprograficzną, mimo że nie służą do użytku prywatnego.

4.8. Tylko wprowadzenie szczegółowego i zamkniętego katalogu urządzeń reprograficznych w Ustawie zagwarantuje, że uczestnicy obrotu urządzeniami elektrycznymi i elektronicznymi w Polsce będą

² Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 października 2010 roku, C-467/08, LEX nr 604031.

pewni, od jakich urządzeń zobowiązani są uiszczać opłaty. Brak podjęcia jakiegokolwiek inicjatywy w tej materii naraża polskie firmy na długie i kosztowne spory z OZZ. Zasoby, które przeznaczone są na obronę przed nieuprawnionymi roszczeniami OZZ mogłyby zostać przeznaczone na rozwój przedsiębiorstw.

- 4.9. Podsumowując, proponowana przez ZIPSEE Cyfrowa Polska zmiana Ustawy pozwoli na dokładne ustalenie zakresu obowiązków podmiotów zobowiązanych do uiszczania opłat reprograficznych oraz na dostosowanie polskiego ustawodawstwa do prawa UE. Proponowana zmiana jest zatem celowa i konieczna.

5. Podstawa prawna niniejszego wniosku

- 5.1. Podstawą prawną niniejszego wniosku jest art. 241 k.p.a. regulujący dopuszczalność składania wniosków do organów administracji publicznej. Zgodnie z powszechnie przyjętą wykładnią omawianego przepisu, przedmiotem wniosku jest przede wszystkim *"chęć ulepszenia istniejącego stanu rzeczy"*³.
- 5.2. Jak zostało to uzasadnione powyżej, obecnie istniejące uregulowanie w zakresie opłat reprograficznych nadmiernie i w sposób nieuzasadniony faworyzuje OZZ kosztem podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Tylko interwencja ustawodawcy może przywrócić równowagę pomiędzy OZZ a podmiotami zobowiązanymi do uiszczania opłaty reprograficznej.
- 5.3. Do zadań Ministerstwa Rozwoju należy m.in. promowanie polskiej gospodarki i dbanie o jej konkurencyjność. Polscy przedsiębiorcy nie mogą niestety konkurować w pełni z innymi przedsiębiorcami europejskimi, w sytuacji, gdy muszą wykorzystywać swoje zasoby do obrony przed roszczeniami OZZ sięgającymi 10 lat wstecz. Polscy przedsiębiorcy zobowiązani są również do uiszczania opłat reprograficznych w zakresie szerszym niż przedsiębiorcy działający w innych państwach europejskich, którzy uiszczają takie opłaty tylko od obrotu konsumenckiego.
- 5.4. Proponowana przez ZIPSEE Cyfrowa Polska inicjatywa ustawodawcza nie wiąże się z poniesieniem jakichkolwiek dodatkowych kosztów dla budżetu państwa. Celem inicjatywy ZIPSEE Cyfrowa Polska nie jest pozbawienie twórców prawa do godziwej rekompensaty - inicjatywa ZIPSEE Cyfrowa Polska w żaden sposób nie kwestionuje przecież zasady oraz wysokości opłat reprograficznych.
- 5.5. Określenie w Ustawie katalogu urządzeń, od których pobierane są opłaty reprograficzne może doprowadzić do spadku przychodów OZZ. Należy jednak wskazać, że celem takiej zmiany jest z jednej strony ustabilizowanie poziomu obciążeń nakładanych na przedsiębiorców, z drugiej zaś przystosowanie polskiego porządku prawnego do wymagań Dyrektywy (poprzez usunięcie obrotu profesjonalnego spod obowiązku uiszczania opłat reprograficznych zgodnie z wymogami prawa europejskiego). Szczegółowy katalog urządzeń reprograficznych powinien zostać ustalony w toku procesu ustawodawczego z uwzględnieniem uwag OZZ, tak aby zapewnić ochronę słusznych praw twórców.
- 5.6. Z punktu widzenia przedsiębiorców nie do utrzymania jest obecnie obowiązujący system, który zmusza ich do płacenia opłat reprograficznych w nieznanym rozmiarze, w prawie nieograniczonym okresie czasowym (okres 10 lat dla obrotu gospodarczego to znaczny okres czasu) oraz w sposób niezgodny z Dyrektywą.

³ M. Jaśkowska, Komentarz do art. 241 k.p.a., LEX 2016, pkt 2.

- 5.7. Podkreślam, że ZIPSEE Cyfrowa Polska gotowe jest przedstawić wszelkie informacje i dokumenty znajdujące się w posiadaniu ZIPSEE Cyfrowa Polska, które mogą okazać się potrzebne do rozpoznania niniejszego wniosku i wszczęcia inicjatywy ustawodawczej mającej na celu zmianę ustawy.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę jak na wstępie.

Michał Kanownik

Prezes ZIPSEE „Cyfrowa Polska”

ZIPSEE „Cyfrowa Polska” jest związkiem pracodawców zarejestrowanym w 2005 roku, którego członkami są następujące firmy reprezentujące branżę producentów i dystrybutorów branży RTV i IT:

AB S.A., ABC Data S.A., Action. S.A., ALSO Polska Sp. z o.o., Canon Polska Sp. z o.o., Gibson Innovations Poland Sp z o. o., HP Inc Polska Sp. z o.o., Ingram Micro Poland Sp. z o.o., Komputronik S.A., KonicaMinolta Business Solutions Sp. z o.o., LG Electronics Polska Sp. z o.o., Microsoft Mobile Sales International OY (S A) oddział w Polsce, Nerlo Data S.A., NTT System S.A., Panasonic Marketing Europe GmbH Oddział w Polsce Sp. z o.o., Praxis Invent Sp. z o.o. S.K., Samsung Electronics Polska Sp. z o.o., Sharp Electronics GMBH Sp. z o.o., Sony Europe Limited Oddział w Polsce Sp. z o.o., Tech Data Polska Sp. z o.o., Yamo Sp. z o.o.